

VILÁGVÁROSI REGÉNYEK

HALÁLSZIGET

REGÉNY

IRTA
REJTŐ JENŐ

A VILÁGVÁROSI REGÉNYEK KIADÓVÁLLALATA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5406-39-3 (online)
MEK-12411

TARTALOM

SZUEZ

COLOMBÓ

SZINGAPUR

BATÁVIA

BORNEO

A DZSUNGEL

A KAMPONG

GUMI

BALIK-PAPAN

ALIBI

HÓDITÁS

SZUEZ

Alkonyodott. A Hakone-Maru lassú siklóssal elhagyta Port-Said fehér terméskő gátjait és megkezdte útját a szuezi csatornában. A közeli part felől rózsaszínű reflexben burkolt porfátylak lengtek a sivár afrikai táj felett és a fátylak mögött, mintegy sejtelmesen, tevék és arabok iparkodtak valamerre.

A Hakone-Maru tizenötezer tonnás, aránylag kis japán gőzös volt. Nápolyból indult Kolombóba, japán legénységgel és európai utasokkal a fedélzetén.

Egy fiatalember, 30-35 év körüli, a korlátnak támaszkodva merengett az alkonyi izzás mögött bizonytalanodó afrikai partok felé. Az a szorongással vegyes lelkesedés izgatta belülről, amely minden európaít elfog, ha a trópusok felé utazik.

Ez a fiatalember, akit Walter Lindaunak neveztek és hallei születésű német gyakorló orvos volt, nyugodtan a hajó korlátjának dőlt és békésen utazott az éjszakában, a szuezi csatorna kezdetén és kétoldalt, mintha egy százhatvanegy kilométer hosszú nyári vendéglő terrasza lenne, a csatorna partjait vörös, zöld és topázzsinű villanykörték világították meg párhuzamos sorokban.

Ezek a különböző színű lámpák, vidám és tarka hunyorgással jelezték a mögöttük és előttük haladó hajókat.

Nézte a játékos sokszínű fényeket. Lent mélyen sustorgott a víz a hajó bordája mentén és a szállongó afrikai por puhán érintette az arcát. Bízatónak látta a dolgokat, a trópus érdekes és kellemes és az óriási távolság ijesztő arányát enyhíti az a tudat, hogy biztos állásba megy Batáviába.

... A színes lámpák csak hunyorogtak a csendes éjszakában. Bizonyára már számtalanszor hunyorogtak ugyanígy, egyformán és felváltva, hasonló utasok és hasonló gondolatok mentén és talán, ha hunyorgás helyett beszélni tudtak volna, akkor doktor Lindau nyomban visszafordul a mesés lehetőségek elöl.

*

Lindau az Első Hollandi Cukorfinomító akceptáló levelével a zsebében utazott Batáviába, hogy mint orvos, a vállalat szolgálatába lépjen. Azok a közé a hirtelen lelkesedő, de alapjában véve energiátlan emberek közé tartozott, akik mindig és mindenben bíznak, minden kezdetért fanatikus tüzzel lobognak és minden huzamosabb cselekvésben nélkülözik az energiát.

A történet, amely most jávai útjára indította, még az egyetemen kezdődött, a hallei gőgös és ócska Alma Materben. Itt szövődött ugyanis a barátság Hirten Péter és Lindau között. Hogy micsoda lélektani rejtélyek, vagy még inkább sejtjeinkben lappangó biológiai östörvények tették lehetővé, hogy Walter Lindau, az egyetem notórius lumpja és Hirten Péter, a szorgalmas, komoly nyelvész legjobb barátok lettek, ez épp olyan megoldhatatlan rejtély még e pillanatban, mint az elektromosság. Belülről egy jégfal választotta el őket egymástól, egyéniségüknél fogva örökre és mégis idejük legnagyobb részét egymással töltötték. Sohasem tudtak tegeződni és sohasem voltak vidám, meghitt perceik, inkább leszögezték egymás előtt tárgyilagos beszélgetésekben a dolgokról való véleményeiket, amelyek mindig különböztek. A történet valószínűleg közönyösen torkolt volna az élet hétköznapijaiba, ha nem jelentkezik egy leány képében a kiszámíthatatlan sors.

Tulajdonképpen Walter Lindau sorsa volt, de Hirten Péter életében jelentkezett. Helénnek hívták a sorsot, fekete haja volt és vegyészeti tanult. Hirten Péter beleszeretett a rendkívül

szép és komoly leányba. Naponta találkoztak az egyetemkörnyéki kis kávéházban. Péter azt remélte, hogy a barátság szerelemmé fog fejlődni a leányban és talán így is történt volna, ha az említett kávéházban egy napon nem jelenik meg Walter. De Walter megjelent, kissé gondozatlanul, de jókedvűen és szintén az emberi természet misztériumaihoz tartozik az a csodálatos tény, hogy Helén a két fiatalember közül Walterbe lett szerelmes.

Hirten Péter némi iróniákkal vette tudomásul az eseményeket, halálrasedzett férfiúiussággal, amely éppen az ilyen, látszólag szerény és külsőségeket megvető emberekben teng túl. Egy napon összecsomagolta a holmiját és otthagya az utolsó vizsgákat, elutazott. Néhány hónap múlva Ausztráliából írt egy lapot Helénnek.

Walter orvos lett, praktizálni kezdett és elhatározták Helénnel, hogyha egzisztenciájuk kissé megerősödik, egybekelnek. De multak a hónapok és a kis orvosi rendelőben csak gyéren jelennek meg a páciensek, ellenben állandó látogató lett a szegénység, a gond és a kilátástalanság.

Poros, füledt nyári vasárnapon az Unter den Linden egyik kávéházában ültek, mikor megpillantották Hirten Pétert. Már két éve nem látták. Napbarnítottan, soványan és nagyon választékosan öltözve lépett a helyiségbe. Mikor felismerte őket, az asztalukhoz jött és leült melléjük.

- Maguk már megházasodtak? - kérdezte azonnal.

- Még nem...

- Mit csinál maga a gyarmatokon - kérdezte Helén.

- Tolmács vagyok - felelte rövid gondolkodás után, nyilván nem őszintén. - Jelenleg Jávában élek.

- Ha tud valamit, - mondta Walter, - ami esetleg nekem megfelel, orvosi állás, vagy bármi más, gondoljon rám. Azt hiszem, ott a gyarmatokon különb lehetőségek vannak, mint nálunk.

- Igen, persze, a gyarmatokon... - mondta Péter és elgondolkodott, aztán, mintha hirtelen valami eszébe jutna, hozzátette, - és maga tudna dolgozni? - Valami végtelen lekicsinylés nyilvánult meg a hangjában.

- Igen, - felelte Walter, elpirult és Helénre nézett. - Sokat.

- Azt hiszem, rövidesen teljesíthetem az óhaját.

- Nagyon hálás lennék...

E beszélgetés után egy hónappal Walter levelet kapott Jávából, amelyben az Első Hollandi Cukorfinomító meghívja Batáviába a tisztviselőtelep orvosának, előnyös feltételekkel és Hirten Péter garanciájára küldtek egy Batáviáig szóló kombinált jegyet. Mellékelve Péter írt néhány kedves sort, amelyben sok szerencsét kíván Walternek és természetesen továbbra is szívesen fog rendelkezésére állni. Ha megérkezik, keresse fel Weltevredenben, címe: Hotel Karbau...

*

... A zöld és vörös körték hunyorognak, távoli hajók és kikötők fényüzeneteinek szüntelen telegráf ritmusában és az afrikai por folytonosan szállong az egyre hűlő trópusi éjszakában...

COLOMBÓ

A Vöröstenger bejáratánál átlépte a hajó a trópusra vezető valóság kapuját. Jobbról, balról kopár terület között fekszik a legkisebb és legkomiszabb tenger. A sziklás, sívóhomokos területeken nincs kipárolgás, tehát eső sincs, a nap bántóan izzik az égen és a közbeékelte tengert a szegélyező afrikai és ázsiai sivatagok maximális hőkisugárzásai minden akadály nélkül perzselik. A hajón elviselhetetlen forróság van, az összes szüntelenül működő úgynevezett „punka” dacára. A punkák fából készült ventilátorok és működés közben bántóan morajlanak. Az indiai monszun, anélkül, hogy lehűtené a levegőt, a hajóval egyirányban haladó, lassú, nagy hullámverést hoz magával. Nyögés, rosszullét, lankadság és betegség tölti be a Hakone-Marut.

Adenben már nem hagyta el a kabinját Lindau. Itt megszűnt a hullámverés, a forróság is tűrhetőbb lett, de Walter már megkapta „a vörös kutyát”, ezt a viszketegséget, amellyel az európaiak forró klimához nem szokott vére védekezik az éghajlat ellen. A védekezés odáig terjed, hogy alkalmazkodni kívánó vér kilöki magából a felesleges mennyiségű nagyon is aktív vörös sejteket, furunkulusok és gennyes hólyagok alakjában. Az elpuhult Lindau égő, viszkető, sebes testtel, émelyegve és vergődve, naponta ezerszer megátkozta azt a percet, mikor elindult Berlinből.

Áldott és bölcs emberi szervezet, amely, mint a jó szülő, ha fenyít, akkor is a gyermek javát akarja, a vöröskutyával átsegíti az utast a trópus első nehézségén.

Lindau jobban érezte magát és a jávai letelepülés gondolatával foglalkozott, miközben a trópusi ég mesés csillagpanorámáját nézte. Közvetlen fölötté az óriási fehér Canopus világított holdfényszerűen terebélyes izzással és a tejút mélyéről lassan, egyre feljebb emelkedett a Déli Kereszt...

De mi az ott a távolban? Új csillag? Hunyorgó, apró fénypontok jelentek meg az ég alján... Nem... ez... mégsem csillag. Lassan, kivehetővé váltak a vibráló sárga fénypontok, végül teljes, reális valóságában kibontakozott egy transzparens:

LIPTON'S THEE.

Az ott Ceylon fővárosa. Megérkeztek Colombóba...

*

A szingaléz teherhordók hada, mint egy vad tengeri csata elszánt kalózái rohamozták meg a hajót és harci kiáltásokként harsogták a különböző szállodák neveit. A Dzsi-O-Éics fürge embere ragadta magához Lindau csomagjait. Ez a három, angolosan kiejtett betű (G. O. H.) jelenti Colombóban a Grand Oriental Hotel nevét. Szitáló esőben, párás, őszi ködben botorkálnak le az utasok a lucskos kis gőzbarkába, amely ott zihál és pöfög a Hakone-Maru meredek bordája alatt.

A Grand Oriental Hotel, Colombó európai üzletvárosrészében, a „Fort”-ban volt. A hotelszobában hanyatt dőlt a vaságyon és nyomban elaludt a kimerültségtől. Másnap délelőtt felkelt, megfürdött és felöltözött trópusi eleganciával, cigarettára gyújtott, feltette a parafasisakját és elindult.

... Tíz lépést sem ment a hotelbejáratától és már patakokban csurgott róla a víz, elszédült és ernyedten nekidőlt a falnak. Harminchárom fok meleg volt. Az újabb tíz lépés: vissza a hotelbe, csak a legnagyobb erőfeszítés árán sikerült. Fájt a feje és nem kapott levegőt. Szinte leroskadt a hallban.

Egy óriás állt meg mellette. Lehetett vagy két méter és több, mint egy mázsa.

- Halló! Mynher! Rosszul van, vagy mi a csoda! - és egy roppant gorillaszerű kéz nehezedett Lindau vállára. Az óriás fehér bricseszen volt, kabát nélkül és a nyakán zsinór lógott a zsebéig, amely egy szokatlanul nagy és ócska, hatlövetű revolverben végződött.

- Sose búsuljon! - mondta és melléje telepedett olyan lomha hanyagsággal, hogy a nádfonatú szék minden ízében megreccsent alatta. - Itt mindent újra kell kezdeni, de nem nagy dolog az egész. Elsősorban tanuljon meg járni! Itt nem szabad és nem lehet sietni... Ne törölje le a verejtékét, hagyja elpárologni, az hűsít... úgy. Különben Vanalder vagyok, de itt mindenfelé csak úgy ismernek, hogy a „szumátrai hóhér.” - Ezt csak egyszerűen megemlítette. Mintha azt mondta volna: a „fekete” Vanalder. - Jöjjön, igyunk egy stengert. Igyon sokat. Nem igaz, hogy árt. Mennél bőségesebben pótolja a párolgó nedvességet, annál ellentállóbb a teste. Majd meglátja, hogy itt mindenki állandóan iszik.

A stenger egy korsónyi ital, fele whisky, fele szóda. Lindau ámulva nézte az ivásnak ezt a fantasztikus kultuszát, amelynek itt hódoltak.

- Hát mit keres maga itt? - kérdezte az első korsónak kijáró ájtatos hallgatás után Vanalder.

- Meghívtak orvosnak Weltevredenbe. Az Első Hollandi Cukorfinomítóhoz.

- Nem rossz. A bennszülöttekkel kevés dolga lesz, mert azok csak úgy mennek az orvoshoz, ha csendőrök viszik őket. De az európaiak között gyönyörű prakszisa lehet. Nyavalyásak vagyunk itt, uram, mind. Különben én is Batáviába készülök.

- Szintén állásba?

- Most hagytam ott végleg az állásomat. Tíz évig törtem az átkozott gumiföldeket Szumátrán, perzselődtem és robotoltam a bennszülött barmok között, mint munkafelügyelő. Végül a megtakarított osztalékokból együtt volt ötvenezer forintom, nem nagy összeg a régi időkhez viszonyítva, dehát nagyon esett a gumi... Azért eléldegélhettem volna belőle életem végéig, ha nem jön egy hölgy, ha nem megyek vele a Riviérára, a többit sejtí... Hat hónap után szépen levehettem a szmokingot és mehettem vissza egy szál hajójeggyel a pokolba és jött még tíz év... Ayo! Még egy stengert, mozogj, te pimasz!

- És most megint együtt van egy nagyobb összeg?

- Igen. Végre, húsz év után. Együtt van négyezer forintom. Mit bámul? Tavaly még hatvan-kétezer volt. Kevésnek találtam. Maga is kevésnek találná, ha húsz évig fetrengene ebben az irtózatosságtalanban, amit felülről fűtenek. Meg akartam háromszorozni. Vége! Elvitte a spekuláció!... Még tíz évet már nem lehet kezdeni... Oda vagyok... Egy véletlen folytán a sziget déli végében, idegen telepen, ahol sohasem jártam, belekeveredtem egy lázadásba... Meglátogattam ezt az új telepet. Egy nagy ünnepen történt... Hari besar volt... Leszúrtak egy erőszakos felügyelőt és kitört a lázadás... Én aztán a lázadó kulik közül egész csomót sürgős üzenettel Buddhához menesztettem... Szóval mondom, irtózatosságtalan hecc volt és ha én nem vagyok ott, pusztán véletlenségből... egy távoli idegen telep felügyelője, hát akkor ez a telep többé nem létezik. Meg is írtam a weltevredeni társaságnak, hogy bár nem vagyok az ő alkalmazottjuk, eredményes közreműködéséért talán megérdemelek valamit... Erre feleltek ezek a kedves emberek, hogy jelentkezzem a központban, folyósítanak négyezer forintot... Evvel a pénzzel megyek majd vissza a hugomhoz Rotterdamba, aki ott vár rám húsz éve... Majd nyitok egy fűszerüzletet, vagy sorsjegyeket árulok, vagy mit tudom én... Halló! Még egy stengert!

*

Trópusi gyorsasággal lezuhan az égről a nap és lávaszínű reflexekkel vonja be a tájat. Lindau rábízta magát Vanalderra, aki estére megígért neki egy kis „igazi” Colombót.

A kapu előtt beültek egy-egy riksába, ahogy a kétkerekű emberfogatot nevezik és az óriás hanyagul odavetette: „Pettah!” A kocsi megindult velük galoppban végig a Forton és egyre kijebb értek a városból. „Stop!” - kiáltotta Vanalder, kifizették a kulikat és megindultak gyalog a bennszülöttek vásári negyedében, Pettahban, pálmák és kaktuszok közé ékelt zsupp-fedelű kunyhók között.

Egy pajtaszerű helyiség elé értek, amelynek a bejárata fölé kék, vörös és sárga lampionokból összeállított girland volt akasztva. Bentről citera hallatszott és lárma. Ide léptek be. Egy kínai jött eléjük és alázatos, örvendező mosollyal üdvözölte Vanaldert, mint rég nem látott jó ismerősét. Dohos, sötét folyosókon át vezette őket. Egy nagyobb terembe értek, amelyben sokszögletű, kékeszínű ampolna égett, mindenfelé nyitott gyékényfülkékben tátottszájú emberek aludtak elhullott ópiumpipák mellett. Kesernyész, fojtó bűz ült meg a helyiséget és a közepén egy rulettasztal körül folyt a játék csendben és izgatott arcok középpontjában. Vanalder azonnal játszott és ivott. Kissé összehúzta a félszemét és állandóan tett. Az asztal körül egy matróz kivételével csupa bennszülött ágaskodott. Éppen a harminchármas számot tette meg... A golyó pörgött... körülfutott... Beleesett a harminchármasba... azután, mintha ujult erőre kapott volna, kilendült belőle és elvánszorgott a harmincötösig...

- Pardon, uraim... szólalt meg mosolyogva Vanalder - azt hiszem, itt csálnak - és megvillant kezében a kés, egy gyors mozdulattal végigfutott a posztón és napvilágra került a felhasított fedő alól egy elágazó gumicső, amely gyorsan alkalmazott szisszantásokkal kifujta a golyót a nem kívánatos lyukból. A maláji krupier villámgyorsan felugrott, de Vanalder máris úgy csapta arcul, hogy másfél métert bukott eszméletlenül... A következő pillanatban leírhatatlan zűrzavar támadt. Lindau csak azt látta, hogy a hollandi felkapja a hatalmas asztalt és vagy nyolc emberre dobja, megtoldva az ellökött asztalt egy rúgással, amitől szertebukdácsoltak a támadók és utána nyomban négy-öt csapásba lendült az ökle... Mint egy mitológiai óriás, úgy kaszált csodálatos könnyedséggel és gyorsasággal az ellenfeleit, valami küzdelemben hevült boldog arckifejezéssel, szétterpesztett lábai fölött jobbra-balra hajladozva a felsőtestével. Egyik embert csapkodta a másikhoz és ha nem volt ember, akkor széket és asztalt bombasztikus erővel... Csontok recsegték, testek puffantak, sebesültek jajgattak és Vanalder egyre verte vissza a támadóit, rúgásokkal, csapásokkal. De mintha segítség érkezne kívülről, egyre többen lettek, Vanalder kezében megvillant a revolver, jobbra-balra négy-öt durranás... sötét lesz és csörömpölve hullanak az ampolna cserepei...

- Jőjjön szorosan mögöttem! - kiáltotta Lindau fülébe és miután nem értette azonnal, mit akar tőle a holland, Vanalder megragadta a vállánál és maga után vonszolta, de nem az ivó felé. Ismeretlen odukon haladtak át... Látta, hogy az óriás nekiveti a vállát egy vályogfalnak, amely hatalmas porfelhővel kiszakad, azután megjelent fölöttük a csillagos ég... Futottak.

Mikor Lindau valamennyire magához tért, már látszottak távolból a Fort fémszálas lámpái. Az üldözők elmaradtak. Vanalder lihegve megállt. A ruhája rongyokban lógott, a homloka vérezett és a halántéka körül is vérszivárgásban csomósodott meg a haj. Kielégült vigyorral mondta:

- Nagyszerű hecc volt, mi?

Alig tettek azonban néhány lépést a város belsejében, mikor az óriás hirtelen a hasára szorította két alsókarját és eltorzult arccal leült a járda szélére.

- Megsebesült? - kérdezte Lindau aggódva.

- A májam, - mondta színtelen hangon, - a májam, uram. Odavan... Ez az, amit sohasem tanulhatunk el tőlük, ez itt a mi biztos végzetünk: nem bírja a máj. Vízzé válik, vagy megkövesedik, megpuffad, vagy elsorvad... Fehérvérűséget kapunk és sárgaságot... lehetünk erősek, mint a barmok és okosak, mint Buddha: a májunk nem bírja az egyenlítőt...

A mozdulatlan pálmák koronái halvány kontúrokkal kezdtek kirajzolódni a sötétből, ahogy finom derengéssel érkezett a hajnal és a sima, nagy víztükör hirtelen megborzongott...

SZINGAPUR

Örömmel szállt fel újra a két nap múlva tovább induló Hakone-Maru fedélzetére. Dél felé már elmosódott a part.

Az árnyékok annyira megrövidültek, hogy a fej egy pár centiméteres sötét foltta zsugorodott, közvetlenül a cipőorr előtt. Az ember, ha lenézett, úgy érezte, mintha a saját árnyékfeje lépne járás közben. Merőlegesen haladtak a nap alatt, a fedélzet egyetlen sárgás-fehér fénygömbben izzott és sehol egy árnyék. Az egyenlítő csodálatos, félelmetes tüneménye...

- Nem érezték a zökkenést, hölgyeim és uraim?! - harsogta az elcsépzelt hajósviccet egy vidám tiszt. - Áthaladtunk az egyenlítőn.

Vanalder egész idő alatt betegen feküdt.

Két dombocska között, egy szűk szoroson át behajóztak Szingapurba. Itt azután a podgyász és személyi vizsgálatnak valóságos torturája következett, fegyverek szorosra zárt sorfala között, szünni nem akaró hivatalos pénzügyőri és rendőrségi barakkokon át, figyelő hivatalos szemek pergőtüzében. Talán egy légy se repülhetett volna be ellenőrzés nélkül Szingapurba, az angol dominium legfontosabb hadikikötőjébe. Mindenfelé fényszórók, gépfegyverek, uniformisok és raktárházak beláthatatlan erdeje. Minden fényképezőgépet azonnal elkoboznak. Ugyanilyen sorsra jutnak a vázlatkönyvek és revolverek.

... Mire Lindau csuromvizesen és irtózatossággal lehanyatlott az Esplanade Hotel egyik ócska kanapéjára, már biztosan tudta, hogy nem marad itt az egyenlítőnél. Már csak azért vágyódott nagyon, nagyon Batáviába, hogy kölcsönkérje Pétertől a visszautazás költségeit...

... Miután bealkonyodott, nagynehezen talpraállt és hozzáfogott a kicsomagoláshoz. Három napig kellett ittmaradnia.

... A hallban egy boy várta. Tárgyilagosan közölte, hogy mr. Vanalder haldoklik és kéreti Lindau urat, hogy fáradjon át hozzá, ha ráér. Lindau sietett.

Vanalder valóban haldoklott, de ez a körülmény egyáltalán nem akadályozta meg abban, hogy szivarozzon. A hőség dacára sok pokrócba volt becsavarodva és didergett. Walter meg akarta vizsgálni, de leintette:

- Felesleges... Mi, régi trópusi csavargók jól tudjuk, mikor lesz végünk. Magának is elmondom, hogy mikor végez a malária az áldozattal. Az ember bevesz három gramm kinint, becsavarja magát két pokrócba és vár. Vár és vár. Ha elmúlik 24 óra és nem kezd izzadni, akkor itt a vég... Nem is ezért fárasztottam én magát... Nekem itt van az utalványom, amit említettem: egy írásbeli ígéret négyezer hollandi forintra. Ha én most itt meghalok, akkor ugyebár engem kirabolnak... Ezt szertartásszerűen üzik a halottakkal. Mert itt, uram mindenki lop, kivéve a hollandokat, azok nem lopnak, az Isten verje meg őket... Ők a legnagyobb gazemberek... De ha mondjuk, senki sem lopja el utalványomat, ami majdnem kizártnak tekinthető... Akkor is... Mire odakerül Batáviába... pláne, ha megtudják, hogy én már nem élek... addig vándorol majd hivatalról hivatalra... Addig kutatják majd a halálom körülményeit... addig tisztáztatják, hogy kit illet meg, mint örökség... hogy az én szegény jó húgom, talán tíz év múlva kapja meg az összeg egyharmadát...

- Nagyon szívesen segítenék magán, ha tud valami módot...

- Nézze, ezek ott Weltevredenben közönséges íróasztalkálózok... puhány hivatalnokok, eddig csak messzelátón keresztül láttak dzsungelt... Én azon a környéken sohasem jártam, én a Sumatra Hevea Company szolgálatában voltam... Weltevredenben engem senki sem ismer,

csak hírből... Menjen oda, mondja nyugodtan, hogy maga Vanalder... Elhiszik majd és félnek magától és nem lesz pofájuk megtagadni a négyezer hollandi forintot... Itt vannak az írásaim... Itt van a húgom címe... Küldje el neki... Az egyetlen mód, hogy ezt a pár forintot, amely megóvja őt a koldulástól, megkapja...

- Nem is tudom... ez olyan különös... és honnan tudja...

- Hogy maga becsületes?... Nem biztos. De mégis biztosabb, mint a hivatalos út. - Figyelmesen az arcába nézett Lindaunak, búcsúzó-fényű, fáradt szemeivel. - És... azt hiszem, itt a trópuson... úgy tapasztaltam: az orvosok és a papok nem lopnak... És ha igen, akkor verje meg magát úgy az Isten, mint még senkit...

A hold óriási, vakító lepellel takarta le Szingapur félelmes kikötőjét, pálmáit és gépfegyvereit... Vanalder egy szörnyű hidegrázásban meghalt.

BATÁVIA

... A távolból még látszott Szingapur fényszóró rengetegje és Stamford Raffles kormányzó ércszobra, amely mint egy mozdulatlan óriási detektív meredezik a kikötő felett.

Batávia felé utazott... Délelőtt már feltűnt a távolban egy keskeny csík és a messzelátó közelségében kivehetőkké váltak Jáva szigetének vulkanikus partjai... A rekkenő hőségben, jóformán félájult állapotban töltötte a napot, percenként ivott, az öt-hatszori átöltözés, zuhanyozás hiábavaló volt, a ruhája, tárcája, mindene ázottan tapadt hozzá és ha egy falatot evett, rögtön elaludt utána. A zsírosfényű kék hullámokból repülőhalak dobták fel magukat.

... Alkonyodik. A hajó a legnagyobb sebességgel megy, mert csak félhétig lehet előhívni a révkalauzt, tehát a későbben érkező óceánjárók reggelig állhatnak a kikötő előtt... Lapos, pálmákkal borított kis szigetekcskék között siet a hajó és nemsokára feltűnik a sistersgő, tengerből kitörő gőztömeg és mérföldekre zizgő lávaömlés, amellyel a Krakatoa tűzhányó állandóan növeli viaszos anyagával saját kis szigetét. Gyorsan hanyatlik a nap, rőt bengáli izzásba borítva a kigőzölgéseket és az utolsó sziget után hirtelen kibukkan lámpatömegével Tandjong-Priok, Batávia kikötője. A hajó mind lassabban halad a dokkok irányába. Fokozatosan növekvő zajgás, tülkölés, harsogás közeledik.

Batávia kikötője csupa mocsár és mocsárláz. Itt nem is lakik senki. Alkonyat után lassan kihál, az emberek kerékpáron, autón átmennek Weltevredenbe. Egy autó repítette a gátról induló műúton végeláthatatlan mocsarak között és felriadt gólyák keringtek felette...

Végre! Weltevreden! Boldogan zuhant a Hotel der Nederlande egyik szobájában az ágyra: megérkezett! Nemsokára utazhat vissza! Holnap megkeresi Pétert!...

*

A hőség lassan még nyomasztóbb lett, mert március vége volt, közeledett az esős évszak és elmúlt az északnyugati monszun. Csak ivott egész nap és egy lépést sem tudott menni. Megpróbálja elfoglalni az állást, de ha egy hét múlva látja, hogy nem megy, akkor indul haza... Hét órákor taxiba ült, hogy utánajárjon az ügyének.

A cukorfinomító épületben már nem volt senki, itt kivételesen csak hatig van hivatal. Eszébe jutott Vanalder ügye. Bemondta a gumivállalat címét a sofförnek. Itt még teljes gőzzel folyt a munka, a hatalmas épület rengeteg kivilágított ablaka mögött. Az irodába érve láthatta, hogy micsoda nagyhírű ember volt elhunyt barátja, akinek a nevében jelentkezett. A tisztviselők összecsiszolódtak, csodálkozva, nagy szemeket meresztve fogták körül, olyan tisztelettel, mint valami legendabeli hőst. Egy kövér úr, nyilván főtisztviselő, melegen rázogatta a kezét és tapogatta a vállait:

- Isten hozta, mynher! Örülök, hogy személyesen láthatom! Hiszen magáról valóságos hőskölteményeket mesélnek!... Persze, a pénzét azonnal meg fogja kapni!

Azután az igazgatói szobába vezették és egy ősz, előkelő úr, hatalmas íróasztal mögül, barátságos arccal sietett eléje:

- Isten hozta! Örülök, hogy megismertem. Szóval a pénzért jött? - Már is írt egy csekket és átnyújtotta. - Ne köszönje, kérem, ez igazán szerény ellenszolgáltatás. - Mikor látta, hogy Lindau menni készült, intett, hogy üljön vissza. - Ide hallgasson Vanalder, én tudom, hogy kétszer ment tönkre és e pillanatban minden vagyona ez a négyezer hollandi forint. Teszek majd egy ajánlatot magának, amellyel egy év alatt újra visszaszerezhet mindent.

- Sajnos, a májbajom és a maláriám...

- Most nincs időm, de kérem, hogy látogasson meg holnap délután, jöjjön el a villámba, elküldöm magáért az autót öt órára. Nagy, fekete kocsi. Vigyázzon, hogy felismerje, ha jön, mert az én bennszülött soffőröm képes két napig ott állni, ha maga nem szól neki.

- Sajnos, Európába kell utaznom...

- Akkor is, mi az magának egy év. Más embert ide nem használhatok. Sajnos, most nincs időm, holnap okvetlenül várom. Viszontlátásra, kedves barátom... Itt a névjegyem...

A földszinten felvette a pénzt, a tisztviselők megélték, azután visszament a hotelba.

Másnap nem Péterhez ment először, hanem a Cukorfinomító vállalatához. Nagyon udvariasan fogadták és mikor megmondta, hogy európai orvos, sajnálkozva jelentették ki, hogy ők orvost nem alkalmaznak, a vállalat telepeit egy biztosító intézet látja el pauszában. Hitetlenkedve mutatta meg a levelet, mire négyen-öten is összedugták a fejüket. Egy sovány, fekete szakállas úr megnézte a levelet és csodálkozva jelentette ki, hogy Lindau sajnálatos szélhámosságnak esett áldozatul. A levélpapír ugyan az övéké, de az akceptálást nem ők írták, hiszen bélyegző sincs rajta... Hirten Péter?... Nem, ezt a nevet sohasem hallották.

Csak állt...

A papír táncolt a kezében. Harmincnégy fok volt árnyékban. Leszédelgett a taxihoz... A ruha csapzottan tapadt hozzá, újra megnézte a levelet és bemondta a soffőrnek Péter címét: „Hotel Karbau.” A soffőr elmosolyodott, azután azt felelte, hogy ilyen hotel Weltevredenben nincs. Minthogy húsz éve él már Jáván, felelősségének teljes tudatában tette hozzá, hogy ilyen hotel az egész szigeten, sőt még a közeli Flores és Szunda csoportokon sem létezik...

- Dehát... mondta Lindau kétségbeesetten és rekedten - mit jelent az, hogy „Karbau?”

- Bivaly, mondta vigyorogva a soffőr.

*

Pőrén feküdt az ágyon az undorító moszkítóháló alatt. Hirten Péter nyilván gyilkos bosszúból csalta ide... Gyenge és beteg, zúg a füle és káprázik a szeme a sok kinintől. Világos, hogy itt el kell pusztulni!

Sem pénze, sem ismerőse...

A csendes éjszakában csak a punkák monoton zúgása neszelt.

Nincs pénze? Dehogy nincs! Hát a négyezer hollandi forint, az kutya? Hiszen abból hazamehet! Haza... Ahol hó van, ahol száraz port kavar fel a hűvös őszi szél, a Kaiser Dammon és a Lützow Platzon... Haza! négyezer forint, az még sokkal több, mint amennyire szükség van! És végigvonult előtte egész züllött élete, könnyelműsége és hazudozásai, vidámsága és felelőtlensége... „Én hazamegyek!” Ordította magában hangtalanul és iszonyodva, de a punkák zizegéséből egy ismerős, elhaló szózat csengett a fülébe: „... és ha igen, akkor verje meg magát az Isten, úgy, mint még senkit...” A haldokló szumatrai hóhér búcsúzó kézszorítását érezte...

Felöltözött.

... Néhány soros levélben értesítette a címzettet, hogy fivére Szingapurban meghalt és mellékelve átutal a néhai megbízásából négyezer hollandi forintot, kiváló tisztelettel... Azonnal a főpostára sietett, elküldte a pénzt, azután visszament a hotelbe, újra lefeküdt és kíváncsi volt rá, hogyan fog meghalni...

Elaludt. Most már nem volt meg többé a négyezer hollandi forintja.

Másnap könnyebben érezte magát. A boy egy levelet adott át neki a hallban, megismerte Péter írását, egykedvűen bontotta fel. Ez állt benne:

„Kedves Walter!

Bizonyára nagyon kínos meglepetésben volt része tegnap. Az egész gyalázatos dolgot én terveztem ki. Két eshetőség áll maga előtt, vagy hazakerül innen még valaha és akkor bizonyára nagyon rendes, komoly ember lesz, vagy elpusztul itt és ez esetben nem tesz boldogtalanná egy nőt, aki jobb sorsra érdemes. Talán elmúlása előtt maga is rájön, hogy milyen fontos, mozgalmas és súlyos dolog az élet és ezt köszönje

Hirten Péternek

U. i. Én a déli vonattal elutaztam Ausztráliába. Nem küldök magának pénzt, mert evvel csak elodáznám a döntő fordulatot. Ajánlom, hogy vágjon bele az eseményekbe, vaktában, mint mikor kártyázni szokott. Lehet, hogy szerencséje lesz, mert itt minden órában történhetnek kiszámíthatatlan véletlenek. Sajnos, kedvezőek ritkán. Üdvözlí fenti barátja.”

... Egykedvűen dobta el a levelet. Azonnal felment a német konzulátusra. Figyelmesen végighallgatták és a következő felvilágosítást adták. Elhelyezhetik a német munkásbarakban, ahol élelmezést is kap, de, mint munkavállalásra nem jogosult, itt csak napszámosmunkára közvetítheti a követség szerve. Minden félévben, ha összegyűlik egy transzportra való honfitárs, haza is juttatják őket, de sajnos, a múlt hónapban ment el egy csoport...

„No mindegy” mondta magában a kapu előtt és a fogát szívtá. „A nyakamon a hurok és össze is szorult”... Hála Istennek, van revolvère és így föbe löheti magát, ha megállt minden.

Hatalmas fekete autó siklott a hotel bejárata elé. No nézd! Ez biztosan a gumi-igazgató autója. Megmutatta a sofförnek az igazgató névjegyét, a tömpeorrú tamyl vigyorogva bólintott és kinyitotta az autót. Nézzük az eseményeket, húzzunk le még egy kártyát, csak úgy vaktában.

A vezérigazgató bemutatta a családjának, meguzsonnáztak együtt, azután bevitte Lindaut a dolgozósobájába. Finom, szelid ember volt az igazgató, kissé kövér és petyhüdt arcú, ami itt már uniformizálódott európai külső az állandó rossz emésztéstől és szemén is ott ült az a finom, sárga fény, ami a lezajlott diszenterias betegségek krónikus nyoma. Jóságosan nézett Lindaura.

- Őszintén fogok magával beszélni, Vanalder. Rendkívüli feladatról van szó, amit csak kivételesen tapasztalt és rettenhetetlen emberre lehet bízni. Nincs értelme, hogy szépítem maga előtt a dolgot. Olyan helyen van szükség emberre, ahol még meg kell küzdeni mindazokkal a nehézségekkel, amelyeket Jáván és Szumatrán már ötven éve nem ismerünk.

- Tulajdonképpen hová kellene mennem?

- Ha megmondom, akkor mindent meg fog érteni: Borneo!

Lindau ugyan nem értett semmit, de jelentős arcot csinált.

- Olyan ajánlatot teszek, amilyen a maga szakmájában teljesen ismeretlen: havi ezer forint fizetés és ötezer forint jutalom, ha az új telep egy év múlva még fennáll. A másik ember, aki magával menne, a legnagyobbbíró és legrégibb dzsungeljáró: Wolf. Talán már hallotta is a nevét. - Miután Lindau bólintott, folytatta: - Nos? Felcsap?

- Nem tudom... - „akkor már inkább a revolver”, gondolta.

- Nézze - folytatta izgatottan, - ez az ügy annyira fontos és maga itt annyira nélkülözhetetlen, hogy megduplázom a jutalmat... tízezer... nem! húszezer forintot kap egy év múlva.

Lindau kezdte nagyrabecsülni elhalt útitársát. Zavartan felállt, s valamit mormolva a májbajáról, indult... Az igazgató rácsapott öklével az asztalra, megfogta a karját és egész az arca előtt, mintegy hipnotizálva mondta:

- Idehallgasson, Vanalder! Ilyen ajánlatot még nem hallott! Nekem maga okvetlenül kell... Harmincezer forintot kap egy év múlva és ezerötszáz forint havi fizetést! Ne szóljon semmit! Menjen és csomagoljon!

Megállt. Istenem... Milyen összeg!... Hirtelen, nyugodtan megkérdezte az igazgatót:

- És ha előbb halok meg? Egy félév múlva, vagy egy hónap múlva?

Az igazgató gondolkozott és dobolt az asztalon az ujjaival.

- A felét kifizetem! Nevezze meg az örökösét. Ha meghal, tizenötezer forintot és háromhavi fizetését, szóval összesen tizenkilencezerötszáz forintot utalok át a szerződésben megnevezett személynek. Erre az összegre biztosítom magát. Nos?

- Elfogadom. Mikor csináljuk az írást?

- Holnap. Természetesen - jegyezte meg az igazgató - Borneon a klíma nem olyan kellemes, mint itt. Készüljön el arra, hogy meleg lesz.

Szent Isten!... Mit nevez ez az ember melegnek? Egyelőre harmincnégy fok van árnyékban és a szemhéjjai gyulladtak a portól...

... És sok ezer kilométer távolságra Jávától, a zöld lámpák ugyanúgy hunyorogtak az érkező hajók elé... -

BORNEO

Lindau meg volt elégedve magával. Ez is öngyilkosság, de ha már meghal, legalább nem csinálja olcsón. Helén majd törheti a fejét, hogy ki volt az a néhai Vanalder, aki húszezer hollandi forintot hagyott rá. De nem, nem... Helénnek írni fog.

Másnap délelőtt az igazgató bemutatta egy úrnak, aki lehetett vagy negyven éves, fehér kecskeszakálla volt, múmiaszerűen sovány és a haja őszes. Ott ült bricseszen, kamásliban, térdei között hosszú puskával, mintha a vadon közepén lenne, fején egy tarkójára hátrátolt kivehetetlen színű, piszkos parafakalap. Valamit rágott, amiről Lindau később megtudta, hogy úgynevezett betel. Ennek a betelnek vörös leve volt, amit onnan lehetett tudni, hogy az öreg időnkint egy-egy cseppet odahullajtott az eléjétett szerződési blankettára. Ilyenkor zajos szürcsöléssel húzta vissza ajkáról a betel nedvét és nyomban még gyorsabban rágott.

- Bemutatom Wolfot... Vanalder. - Kezetfogtak. Az öreg vadász hatalmasat szürcsölt, olyan hangon, hogy az ember azt hihette volna, egy távoli ablaktábla tört be valahol. Azután figyelmesen végignézte Lindaut.

- Hírből azt hiszem, már ismerték egymást az urak. Vanalder a szumatrai lázadás leverésében vett tevékeny részt... mr. Wolf jobban ismeri a szigetvilági dzsungeleket, mint az angol földrajzi társaság.

Átnyújtott Walternak is egy szerződést és titokban intett a szemével, hogy Wolfnak ne mutassa a kedvezőbb feltételeket. Benne volt az életbiztosítás. Egy kitöltendő helyre beírta Helén nevét és címét, átvette az igazgató által aláírt másodpéldányt és nagyon jó érzés fogta el. Az öreg is aláírta a szerződést. Lindau igyekezett szófukar, komor embernek látszani, mert tudta, hogy Wolf előtt csak hallgatással tarthatja fenn a félreértést.

... Utolsó estéjét töltötte a hotelben és úgy érezte, hogy az élettől is búcsúzik, mert hiszen az óriásnak szánt feladat valószínűleg már az első periódusában végezni fog vele. Csend volt... A kókuszpálmák álmos fejei mozdulatlanul lógtak kopár törzsükön, alkonyi szellő lengett finoman és távolból a Krakatau morajlása hallatszott...

*

„Megint hajó, kikötő, túlkölés, imbolygás...” Ezt gondolta, mikor rálépett a motoros hajó fedélzetére, a legcsúnyábbra, a legrozogábbra és legpiszkosabbra mindazok között, amelyeken eddig utazott. Már a hajó pusztaság látása elbágyasztotta. Itt úgylátszik, egyáltalán nem voltak európai utasra berendezkedve. Horpadt, tízezer tonnás, propellerszerű ócska hajó volt, amely minden ízében reszketett saját motorjától.

A délelőttök derültek voltak és pontban tizenkét órákor, mint a déli harangszó, megeredt az eső és esett sűrűn, egyfolytában, ugyanúgy, este hatig, akkor kitisztult.

Harminchárom fok meleg volt a nyílt tengeren.

Sötétzöld, lankás part, előtte egy sáv, csupasz iszap, ez Borneo bejárása: Bandjer-Masin. A hajó horgonyt vet a piszkos, olajos fagát előtt... A víz, mint egy szennyvezető csatorna, hulladékkal, fadarabokkal van telve vastagon, a partról olajtankok és bádogfedelek, raktárházikók, kémények és hűtőtornyok látszanak, valamennyi vörösre mázolja a rozsdá ellen.

Borneo tulajdonképpen még ismeretlen része Insulindennek, csak a partszéleken van gyarmatosítva egy-két kikötővel.

Esett... A rosszul cementezett parton, nagy tócsák között ugráltak át. A vendégfogadóban sört rendeltek, amely szinte ihatatlan volt az arzéntől és Wolf elkezdte magyarázni az útitervet.

- A Viktóriatelephoz tulajdonképpen egészen használható út vezet Balik-Papanból, tehát, ha hajóval megkerülnénk a fél szigetet, akkor Balik-Papanból kényelmesen elérnénk a telepet. Ez azonban túl hosszú út... Mi innen gyalog, a dzsungelen keresztül, az egész utat másfél nap alatt megtehetjük és azt hiszem, a magunkfajta embereknek inkább az való. Nem?

- No igen... azért, ha nem nagy a különbség...

- Nagy a különbség. Több mint két nap. És sürgősen várnak bennünket.

Lindau nem mert ellenkezni, pedig ludbőrzött a háta a gondolattól: keresztülvágni torony-irányban a dzsungelen. A „szumatrai hóhér” bizonyára közömbösen vette volna tudomásul az útitervet. De ő, egy berlini orvos, aki nyolc napja él az egyenlítőnél és eddig is megérett már a kórházi ápolásra, övele mi lesz?

*

„Bandjer-Masin 193... IV.”

„Kedves Helén!

E pillanatban a föld legsötétebb részén, Borneoban vagyok, útban Balik-Papan, illetve a Viktória ültetvény felé, egy Vanalder nevű rettenhetetlen dzsungeljáró helyett. Ahová én most készülök, ott még az edzett emberekre is majdnem biztos halál vár. Eddig is utolsó erőim elhasználásával jutottam és valószínűleg már útban a rendeltetési helyem felé, szépen lefekszem valahol a dzsungel közepén egyszersmindenkorra. Nem voltam rossz ember, de megérdemeltem a sorsomat. Hirten Péter törbecsált, az akceptálólevél, amit kaptam, hamis volt, ott álltam pénz nélkül, a klímától elgyengülve és tehetetlenül, ahogy én már állni szoktam az élet nehézségei előtt, hiszen maga tudja, kedves Helén.

Halálom esetén a vállalat tizenkilencezerötszáz holland forintot fog eljuttatni magának. Elutazásom előtt ennyire biztosítottak.

Az életben vannak nagy igazságtalanságok, de ezek indokoltak és távolabbi célok érdekében helyesek is. Élni és boldogulni, az erősek joga. Gyáva ember vagyok, de miután szembe kerültem a végzettel, nem ellenkezem tovább: megadom magam.

Igyekezzen vigasztalódni és felejtse el, a maga álmodozó, könnyelmű

Walterjét”.

A DZSUNGEL

Elhagyták azt a pár viskót, amelyből a kikötő állott és nyomban ott volt előttük az őserdő.

Késsel és puskaaggal törtek előre a sűrű rengetegben. Walter az első száz lépés után úgy érezte, hogy nem tud tovább menni. A hőség elviselhetetlen volt, dacára az őserdő árnyékának. Ez az árnyék örökös. Minden élet, minden vegetáció felfelé tör, a fák koronái felé, amelyek harminc-negyven méter magasságban vannak, összefűzve liánok és léggökök sűrű láncolatával, amelyek között orchideák, hibiszkuszok, sárga, vörös és violaszínekben pompázó virágai, tömegesen, egymást gyilkolva kúsznak szét. Irtózatos örök küzdelem folyik itt a létért, napfényért és levegőért mindenféle növénynek. Karvastagságú indák, kúszó rotangpálmák tartják állva, hatalmas szorításukkal a századok óta halott, belül régen üregekké odvasodott óriási, többméter vastag fatörzseket. És lent, örökös homályban rothad az őserdő alja. Több lábnyi mélységig, növényi és állati maradványokból képződött humusz ontja dúsan a megújuló életet. Erről a megújuló életről annak lehet fogalma, aki elképzei az említett humuszt és ehhez hozzáveszi, hogy évi négy-hatezer milliméter között esik és állandóan 35-40 fok meleg van. Ez az őserdő.

- Persze, maga még nem volt Borneon - társalgott kissé lihegve, de kedélyesen Wolf - és így nem ismeri a dajakokat, ezeket a kedves úriembereket, akik szenvedélyesen gyűjtik az emberi koponyákat és dísznek használják a kunyhójuk fölé. A legrondább fekete fajzat, amelyből még egyetlen ember sem hódolt be a hódítóknak. Megközelíthetetlen biztonságban élnek a mocsarak között.

Walter még próbálta fenntartani a látszatot, verejtéktől csurgó testtel, összeszorított foggal és titokban levegő után kapkodva... Furcsa, fanyar, régi pincékre emlékeztető szag ült meg a súlyos levegőt és egyre sűrűbb lett előttük az őserdő. Állandóan dolgozott a kés és puskaagy. Feszülő hánccsokat vágta el, tüskés, keménycserjéket romboltak szét, Walter úszott a verejtékben, minden lépésnél száz karom tépte visszafelé, a lábára csavarodott, a gégejének ütődött, a ruhájába tépett és a bőrébe karcolt minduntalan valami, mintha egyetlen százkarú ember dulakodna vele, hogy megakadályozza a továbbjutását: keze, arca több helyen vérzett és ő csak vágott és bukdácsolt.

Végre! Végre! Megeredt az eső... Ez a sűrű eső, inkább a víz illúziójával hűsít, mint valóságban. A meleg egy fokkal sem csökkent és a párák, alacsonyra verve, talán még sűrűbbek és nehezebbek, mert megtelnek a humusz fojtó szagával. Az óriási páfrányok és a hatalmas borszerű kininlevelek, mint ezer és ezer esőcsatorna öntötték rájuk a vizet. Az öreg, egy jókora borslevélben göngyölgetni kezdte az aréka-dióból és dohányból összegyúrt betelragacsot. Így álltak és beszélgettek az orkánszerűvé erősödött esőben, míg köröttük liánok és kardlevelek csattogtak, elszabadult gépszíj módjára és mindenfelől ömlött a langyos víz. Wolf hirtelen megragadta a csuklóját. Pár lépésnyire tőlük egy fán hatalmas, zöld python emelte fel háromszögletű lapos fejét.

Egy pillanat és a kígyó már siklott le...

Megfigyelhetetlen gyors mozdulattal vette elő Wolf a revolverét és ugyanavval a gesztussal már lőtt is, mire a python feje eltűnt egy kis porfelhőbe és nem is jelent meg többé, csak a törzse vergődött gazdátlanul: egy rántással, célzás nélkül, pontosan a kígyó fejét lőtte szét. Ilyen lövésről Walternak fogalma sem volt.

Útjuk egyik legnehezebb szakaszához értek, egy sűrű, óriási bambuszerdőhöz. Az eső elállt és minden lépésért külön kellett küzdeniök. Itt már Walter nem törődött semmivel, elborult

körülötte a világ és nem bánta, akármi lesz. Lihegett és nyögött. A meleg harminchat fokra emelkedett és az esőtől átázott föld hirtelen párologása egy légmentesen elzárt, mosókonyha gomolygó atmoszféráját borította rájuk...

Az öreg már jóideje nem szólt semmit. Néha, egy-egy szűrő oldalpillantást vetett a társára és ha ez megállt egy pillanatra, ő is rögtön megállt és figyelte. De Lindau ezt már jóformán nem is vette észre, az újonc dzsungeljáró minden tünete jelentkezett rajta. Egyszer a kalapját ejtette le, aztán a puskáját nyolcféleképpen próbálta úgy vinni, hogy elviselhető legyen. A bőr láb-szárvédője alatt, valami undok nyüzsgés és fájdalom kínoztta. Éppen arra gondolt, hogy most megáll, nevet egyet és nem megy tovább, mikor az öreg vadász elővette a revolverét és rászólt: „emelje fel a kezét!...” És mialatt Walter gépiesen felemelte a kezét, Wolf leszakította róla a nyakából lógó revolvert, elvette a kését és a puskáját.

- Így, barátom. És most mondja el, hogy mit csinált Vanalderrel. De nagyon gyorsan és valami nagyon kielégítően mondjon, mert akkor esetleg nem lövöm azonnal le.

- Engedjen leülnöm... mert összeroskadok - mindössze ennyit felelt.

- Persze, hogy összeroskad! Maga még soha életében nem volt őserdőben.

- Én egyáltalán... talán tíz napja vagyok az egyenlítőnél... én hat hét előtt még Berlinben voltam és soha nem jártam Bajorországtól délebbre.

Az öreg fütttyentett.

- Akkor szép teljesítmény. De úgy tudom, hogy maga, mint Vanalder, négyezer forintot vett fel...

- Hallgasson, kérem, végig, nagyon érdekes történetet fog hallani, de ha tetszik, le is löhet...

Leterítettek egy hatalmas viaszosvásznat, ráültek és Lindau mindent elmondott az öregnek, az egyetemi évektől kezdve, Vanalder halálán keresztül a weltevreden szerződésig. Bizonyítékkal megmutatta a négyezer holland forintról szóló postai feladóvevényt. Wolf hosszú szünet után így szólt:

- Hát magát csúnyán felültették. Kedves lenne, avval a Hirten Péterrel ezen a zavartalan vidéken néhány közvetlen szót váltani. Van sejtelve arról, hogy ahhoz a helyhez képest, ahová mi most megyünk, a pokol mélységes feneke egy kedélyes zenés kávéház?

- Én meghalni jöttem ide, magát csak arra kérem, hogy ha nem bírok tovább menni és lefekszem itt, folyósítsa számomra azt az előbb megígért golyót.

- Az ember a dzsungelben ne beszéljen arról, hogy nem tud továbbmenni. Mit akar? Már eddig is többet bírt ki, mint bármelyik zöldfülű azok közül, akiket eddig láttam. Hát ezentúl még többet fog kibírni és kész. Most pihent egy kicsit, mehetünk tovább és ha szépen haladunk, estére elérhetjük az elefántcsapást. Az itt a dzsungelben a Broadway és az Unter der Linden. Csak a kávéházak hiányoznak róla. Holnap este beérünk egy kampongba, ahol ismerős dajak-törzs lakik, a főnökük egy vén disznó, gazember, nekem jó barátom, ott majd pihenünk. Most egyen még kinint és álljon fel.

Nem bírt felállni, képtelen volt a lábait szétvenni a törökülésből. Úgy nézett le rájuk, mint két keresztbe tett, élettelen fadarabra. Wolf levette róla a kamáslit. Mint fekete lobogók, duzzadt piócák lengtek, sűrűn beborítva térdig a lábszárát. Az öreg derűsen jegyezte meg:

- Soha nagyobb baja ne legyen ebben a pokolban. Sajnos, a piócák ellen alig van védekezés, hemzseg tőlük az őserdő. - Közben egy csomó bagót összerágott, elkeverte denaturált szesszel, megzötyögtette egy pohárban és leöntötte vele a piócákat, amelyek szépen leestek. Bedörzsölte spiritusszal Walternek mind a két lábát és addig masszírozta, míg felengedtek az

izmok és folytathatták az útjukat. Fent, magasan még világos volt az ég, de a dzsungel már besötétedett, mielőtt még elérték az elefántcsapást.

Egymás mellett kifeszítették a függőágyakat, magasan felkötve két fa derekára. Befeküdtek és beborították magukat a moszkítóhálóval. Percek alatt éjszaka lett...

Aki az első éjjelt tölti a dzsungelben, sosem felejtí azt el. Milliányi láthatatlan élet neszel és ez a neszelés még félelmetesebbé mélyíti el a csöndet. Először, mint száz és száz némán közeledő vonat kéményéből özönlő szikrák, megjelentek fénylő testecskeikkel a szentjános bogarak... Puff! Valami ráesik a moszkítóhálóra, ide-oda siklik és lemenekül... És valahol toronymagasságban egy csillag látszik az őserdő felett, mint a Cyclops szeme, mozdulatlanul a trópusra irányul... Messziről egy nyújtott, csodálkozó, nagyon mély hörgés: leopárd!... Ühüm... ühüm... egy magányos béka. Aztán egész közelből horkanás! Tigris?? Nem... Ez véletlenül az öreg Wolf volt, aki a dzsungel rejtelsei iránt régen elvesztette minden érzékét, mélyen aludt és bizonyára vastag jávai szivarokról és gineverről álmodott, amilyen prózai már ez az öreg úr volt, mint általában azok, akik mesterségszerűen űzik azt, ami másnak romantika. Csak a revolver agyáról nem vette le a kezét, még álmában sem és ha most lehunyt szemmel odapuffantana egy hirtelen ellenségre, bizonyára úgy találná el, ahogy megálmodta...

A KAMPONG

... Felnyitotta a szemét. A csillag helyett egy kék folt nézett le rá a fák közül, szédítő magasból: hajnal van... Füstszerű nyújtózással, alacsonyan terjeng még a fák között a borneoi dzsungel pállott lehelete. Valahol egy fehér kakadú rikolt...

És megint kezdődött minden előlről. A tüskék és indák, piócák, ammoniákszag és vastagon csurgó verejték... Délelőtt háromszor vágódott el. Wolf sokszor úgy vonszolta a két bokájánál fogva, métereken át, mint egy zsákot. Délben megeredt az eső és Walter újra képes volt járni. Sőt, valamivel jobban érezte magát. Aztán kezdtek a lábai bokáig süppedni.

- Ez az igazi Borneo, - mondta Wolf és kritikailag köpött. - Mocsár kezdődik.

A dzsungel mocsaraiban nincs sem sás, sem fű, feneketlen, tapadó dágványokban burjánzó őserdő. Kidőlt fákon haladtak tovább, míg szerencsésen kivergődtek a zombékból. Verejték és eső patakzott róluk, de mögöttük volt a mocsár, amely felett, mint egy lengő, vastag lepel, rovarok milliárdja zsongott óriási zajjal...

Alkonyatkor elérték az elefántcsapást. Széles nagy út volt, letiport növényzet vezetett rajta a kampongig. Walter jóformán öntudatlan állapotban ment, a ruhái szétszakadoztak és nem használt semmi: hemzsegték rajtuk a piócák. Estére elérték a kampongot! Cölöpökbe vert, bambuszfedelű kalyibák, ökor- és emberkoponyákkal díszítve, szeméthalmok, meztelen gyerekek, rühes, sovány kutyák hada és orrfacsaró bűz... Dárdás harcosok sereglettek köréjük, az arcukon krétaszínű csíkokból összerótt szörnyű maszk, kitágított szájak, átszúrt orrok, fülcimpákból lógó dohányzacskók és vad tekintetek... Zajongva tolongtak körülöttük, de nem bántották őket.

A dajakok egyáltalán nem voltak barátságosak, gyűlölködve, villogó szemekkel nézték őket, a főnökük, Botoku őfelsége is, de ellenséges szándékot nem mutattak. Wolf dohányt, láncokat és kagylókat osztogatott közöttük, miközben a túlságosan közelbe tolakodókat nyugodtan oldalbarugdosta. Botoku azonnal a fehérekkel való elégedetlenségre tért rá:

- Ha a fehérek továbbra is szövetségeseim akarnak maradni, akkor sokkal több kést, dohányt és pálinkát kell adniok.

- Ezt meg kell beszélni Van Gorckkal, - felelte diplomatikusan az öreg.

Azon a kevert nyelven beszéltek, amelyet a trópuson mindenfajta bennszülött és európai használ. Ez az úgynevezett pidgin-angol, a maláji és az angol nyelv primitív vegyüléke. Wolf kitérő válasza elégedetlen dörmögéseket csalt ki Botokuból. Az ellenségeskedés ideje közelinek látszott, de Wolfék átvonulását még elbírta a béke töredező utolsó rétege.

Beszállásolták őket egy cölöpökre épített kunyhóba, hoztak vizet és egy kosár koprárt. Ez volt errefelé jóformán az egyetlen táplálék, a szárított kókuszdióbél. Miután a bennszülöttek távoztak, Wolf aggódva görnyedt az utitársa fölé.

Lindau didergett és az ajkai kéken remegtek. Rátelepedett az őserdei mocsár lidérce... A láz!

GUMI

A Viktória-telep Balik-Papantól hatvan kilométer távolságra, a tengerparton, de őserdőtől körülvéve, aránylag száraz földdarabon terült el. Nyugati határán egy pár méter szélességű, mély és sebes folyó választotta el a több kilométeres bozótos területtől, amely Botoku király birodalma volt. Balik-Papanig óriási dzsungel terült el, amelyen egy keskeny, dombos, ócska út vezetett a városból az ültetvényhez.

A telep egyik oldalán a maláj, másik oldalán az örökké ellenlábas kínai kulik deszkából készült blokkházai húzódtak, közöttük egy cölöpépítmény, amelyben a fehérek laktak, a telep alapításakor hatan, e pillanatban ketten, illetve hárman, de Rollins, a harmadik, Balik-Papanba ment egy mérnökért és mindenféle szükséges áruért. E pillanatban tehát csak ketten voltak fehérek, az őserdő közepén, kétszázhusz ellenséges, gyűlölködő kuli között.

A telepen két hete vérhasjárvány volt. A rémült és elkeseredett kulik szemében a lázadás lappangó tüze villogott. Borneora, mivel a dajakok még nem terelhetők munkára, importálni kell a kulikat, legtöbbször ravasz ügynöki fogásokkal. A Borneon dolgozó kulik, akik a maláji félszigetről, vagy Kínából csalárd úton kerültek ide a pokolba, kétszeresen elkeseredettek, duplán gyűlölik a fehéreket.

Van Gorck, a főfelügyelő és Pick, a helyettese, két napja megkapták a vérhast. Ezt szigorúan titokban tartották, lehetőleg el kellett végezni a napi körsétájukat, kihúzni a felsőtestüket, mert fürgén mozgó, alattomosan csillogó bennszülöttszemek figyelik a tuan besart-t és a főmandurját, mohón, vérszomjasan, hogy nem bukik-e fel valamelyik? Talán rögtön széjjeltépnék.

... Az utálatos formalinszag még elviselhetetlenebbé tette az iszonyú hőséget. A cölöpépítmény csak egy szobából áll, itt lakik a két fehér, a fedett tornácon alszik Lambu, a szolgál, akit Pick Jávából hozott magával. A nyers rönkökből összeácsolt kunyhó falain penészgyöngyök tarkállottak. Este volt. A két fehér, zsírosnak tetsző, verejtékes sárga bőrrel, elgyengülten feküdt egymás mellett. Van Gorck alacsony, vastagnyakú, köpcös ember volt, hatalmas koponyával, angolosan széles állkapoccsal.

- Mennyi a láza? - kérdezte Picket.

- Harmincnyolc. Azt hiszem, reggel már nem tudok felkelni. - Egy perc múlva félrebeszélt.

- Nekem talán még holnap sikerül. De ha Wolf Balik-Papanon keresztül jött és nem a dzsungelen át... akkor csak két nap múlva érhetnek ide... És már... későn...

... Hajnalodott. Ötkor fog megszólalni a tong-tong, egy kivájt fatönk, amit, ha ütögetnek, messzire visszhangzik, akkor a mandurok: négy bennszülött munkafelügyelő, idejönnek a ház elé és várják a tuan besart, hogy elvezesse őket a napi munkahelyükre.

Van Gorck érezte, hogy rajta is teljes erővel tört ki a betegség. Össze volt csipkedve, mert Lambu még mindig nem varrta be azt a lyukat, a moszkítóhálón. Lambu nem értette, hogy a fehérek miért sietnek, miért türelmetlenek? Ha a Tuan parancsolja, akkor ő egész biztos bevarrja a hálót. De miért kell annak mindjárt megtörténni? Itt választja el egy áthághatatlan korlát a bennszülöttek értelmét a fehérek tevékenységétől. Az ambícióhoz cél kell, a célhoz lehetőség és a lehetőség haszon. A fehér ember, ha siet, akkor elér valahová. De a maláj, ha siet, csak azt éri el, hogy a tuan nem kiabál vele. És mivel türelmes, elnéző fajta, tehát e cél elérésére nem sok erőt fejt ki és például perceként nyugodtan figyeli a fáról feléje bámuló, lüktetőtorkú kaméleont, miközben jól hallja, hogy a tuan már harmadszor kiabált a szobából, mert nemsokára megszólal a tong-tong és szeretné, ha Lambu becsatolná a lábszárvédőjét. Van Gorck háromszor is megpróbál lehajolni, de nem sikerül. Fekszik egy percre, csukott

szemhéján sárga csíkok cikáznak és görcse van... Kinyújtja a kezét és magára önti a vizeskancsó állott tartalmát. Egy csészealj nagyságú döglött pók is kiesik a víz közül a mellére. Egy kövér toka, mint valami miniatűr krokodil terpeszkedik a falon és csodálkozva nézi... A fene ette meg az egészet... Maradt volna Hágában, ahol volt... Micsoda remek szél fú a Grachtokon és az égből aláhulló eső hűsít... „Lambu!” Úgy érzi, ha kiált, mintha egy kést döfne a saját torkába... Részeg tántorgással feláll, nyakába akasztja a revolvert... felteszi a parafakalapot. A lábszárvédője még nyitva van... ha hajolni próbál, ezer tüske fúródik a belébe... Lemossa Pick arcát, kinint ad neki... Az érkező mandurok léptei csikorognak a ház előtt... És pillanatokra összefolyik a szeme előtt minden.

- Hívott tuan? - Lambu állt meg az ajtóban. A hollandusnak kedve lett volna hozzávágni a kancsót. Bekapcsoltatja vele a lábszárvédőjét.

Van Gorck néhány sikertelen kísérlet után egyetlen döngő lépéssel kilép a tornácra a mandurok közé, akik kórusban zsongják:

- Tabe tuan...

Következik a súlyos boszorkánypróba: nyugodtan, kemény lépéssel lemenni három falépcsőn. A bennszülöttek valamit sejtetnek, kárörvendve figyelik. Ha megtántorodna, összevigyorgnának és ez lenne a vég kezdete. De nem tántorodik meg, bár iszonyú görcs morajlik a belsejében, hódító fájának ereje még sikerrel küzd a gyengeség ellen. Most végig kell menni a telepen... Ha ez sikerül, akkor holnapig meg van mentve a helyzet... Legalább harminchat fok van és mindenfelé csak füstölő irtások és árnyékot nem adó csenevész gumipalánták... Beérnek a második körzetbe... Tegnap égették fel, minden füstölög, némely helyen még izzik a zsarátnokhalom, félóránként egy-egy ájult munkás kerül vissza a blokkházba, a faszéngáz mérgezésétől... Ez a gáz, mint szintelen füst, táncol a levegőben, átlátszóan és mégis láthatóan... Kibírhatatlan volt. Harmadik körzet... Próbafák, mellettük karóra kötött csésze, a bennszülöttek sorra járnak, belevágnak a fa kérgébe és a gumi egy kis bádogcsövön lassan csöpög át a csészébe...

Alattomos szemek kereszttüzeiben, égető görcsök és nyilaló fejfájások közepette közömbös arccal cigarettára gyújt, elvesz egy szerszámot valamelyik munkástól, magyaráz néhány szót és megy... Csak tovább! Tovább! Ömlik róla a verejték, a ruhája ázottan tapad a testére, a mandurok már mind elmaradtak a kijelölt helyeiken... Még két irtás... faszéngáz, perzselő léghullám... érzi, hogy a szája érzéketlenül duzzad és cikk-cakkokban ugrál előtte a gázzal telített, napfényes levegő... Bemegy a blokkházba, betegek nyöszörögnek, elviselhetetlen emberbűz, banánhéjjak, kiköpött betelragacs és üres konzervdobozok... A betegeket lemosatja langyos vízzel, ópiumot és kinint ad be és mivel a szájalmas roncsoktól és lézengő vénasszonyoktól nem félti a tekintélyét, az orra és a szája elé köti a zsebkendőjét, revolverrel diktálja a betegekbe az orvosságot...

... Kész! Kifordul a kavicsos útra, húsz lépés a házig... «Egy, kettő, három, négy...» egyenes testtartás! Nem szabad sietni!... Fürge, ragadozó emberi szemek figyelik... «Kilenc, tíz, tizenegy... Fő a nyugalom», ismételteti magában elsötétülő aggyal... A pálmák összemosódnak... Már látja Lambut, törökülésben ül és a kaméleont nézi... „Tizenhat, tizenhét...” A görcs úgy rázza, mintha egy kígyó hánykolódna a hasfala mögött... Na még! Tizennyolc, tizenkilenc, húsz, huszonegy...

... Bezuhan a szobába, arcra bukik, végig a padlón, elgurul a kalapja és úgy marad...

*

Estére Pick meghalt. A komédiának vége, gondolta dühös gúnnyal... Rollins csak két nap múlva érkezhet vissza Balik-Papanból, Wolf, úgy látszik, szintén a kényelmesebb utat választotta és ő már nem tud felkelni... Ott feküdt a halott mellett és ha megpróbálta a fejét kissé megemelni, újra visszabillent...

Robajló mennydörgés hasított át a levegőn és egy másodpercre izzófény duplázott fel az ablaknál... Elvonuló dörgés... Újabb két krétaszínű villanás borította fényözönbe a pálmákat és egymásután két, eget-földet rázkódtató mennydörgés csapott le, hogy minden szilánkjába beleremegett a kunyhó... Azután, mint ezer vágató mentőautó szirénája, zúgott át az őserdőn a monszun és csattogó robajjal lezuhant a trópusi zápor, vastag, sűrű sugarakban, pillanatok alatt kavargó, bugyborékoló, rohanó folyócskákkal árasztva el a tájat.

De valami emberi zaj is vegyült a dobhártya-repesztő süvöltésbe. Mi ez? Egy lépéseket kísérő puskaagy döngött végig nehézkesen a lépcsőn és valaki beordított:

- Hej, valaki! A mennydörgős mennykő csapjon ebbe az egész elátkozott moslékos dézsába! - A puskaagy az ajtóra vágott, hogy kicsapódott és Wolf lépett be csuromvizesen a szobába: - hogy az a fészkes... - Elhallgatott, levette a kalapját és szótlánul nézte a halottat.

- Nna... maga is... időre érkezett... - mondta elhalón Van Gorck. - Szegény Pick... amint látja...

- Mikor halt meg?

- Egy... órája. Hozott segítséget?

- Azt aztán hoztam - mondta biztatóan az öreg.

- Hol van?

- Kint fekszik a tornácon.

- Fekszik?...

- Igen. Fekszik. Mindjárt behozom. Ayo! Boy! A mennydörgős... - Behozták Lambuval a pokrócokba csavart önkívületben didergő Walttert, akinek a foga úgy vacogott, hogy betöltötte az egész szobát.

- Ehhez mit szól? - kérdezte Wolf.

- Picket... tegyék a földre és fektessék a helyére ezt az embert... Nincs több ágyunk. Úgy látszik, Weltevredenben azt hitték, hogy ragályos beteget kértem a járványkórház számára...

- Ez az ember itt Vanalder, ha már hallott róla.

- Hallottam... Kár, hogy beteg...

- Sajnos, nem nagyon számíthatunk rá. Kapzsiságból vállalta a megbízást. Gyenge, májbajos, maláriás, szóval már csak a neve van meg...

Az öreg előrelátásból mondta mindezt, mert sejtette, hogy Lindau a láz elmúltával sem lesz képes harmónikusan beleilleszkedni ebbe a környezetbe.

- Holnap... menjen ki... helyettem ellenőrizni... Legyen nyitva a szeme... Lázítók vannak a kulik között... Különböző is rémesek az állapotok... Senki sem bírja ki ebben a pokolban...

... Mintha nem is lett volna vihar, már teljes csillagdíszében ragyogott az ég és az énekes kabócák elkezdtek szörnyű, hajnalig tartó monoton kórusukat...

BALIK-PAPAN

Wolf kellemesen csalódott Lindauban. Lassan kiderült, hogy az orvos sokkal erősebb, mint amilyennek hitte magát. Első napokban még összeroskadt néha a melegtől, különösen a forró gázzal telt irtványokon, azután szenvedve és kínlódva, de megkeményedve és az eddigi eredménytől részint öntudatosá, részint fatalistává válva, használható embernek bizonyult. Maga sem hitte volna, hogy ennek még csak a felére is képes. Fakunyhója valóságos kinzókamra volt. Leszámítva a moszkítókat, kiirthatatlanul tenyészték körülötte az Európában svábbogár néven közismert fekete csótányok, százlábúak és elképzelhetetlen tömege a hangyáknak, alig láthatóktól a három centiméteresig. Az ivóvízben, az ételben, asztalon és ágyban, moszkítóháló alatt, a két ujj között és a hajában; mindenütt hangya. Ő is undorodott eleinte mindentől, aztán ő is megszokta őket, az ételhez éppugy, mint a maróan keserű kininpirulákat...

Egy hete volt a telepen, midőn egy holdvilágos éjszakán vacogva állt meg a szoba közepén Lambu és rémülettől rekedt hangon költögette fel őket: ébredni, tuan... matszan! Itt a matszan! Elviszi Lambut!

A kunyhó ablakából nézve, a látvány nem volt mindennapi. Egy hatalmas királytigris járkált a holdfényben, lengő, hosszú nyakkal, leszegett fejjel a hevenyészett kavicsos úton... Ez bizony a gumi és a blokkházak dacára az igazi vadon volt, minden szépségével és szörnyűségével.

A pokol! Pokol!... Igen: ez a pokol! Szörnyekkel, szenvedésekkel és ki lehetne írni a bejárata fölé: hagyjatok fel minden reménységgel ti, kik ide beléptek...

Van Gorck a folyópartig húzódó alang-alang-fű irtását bizta rá huszonöt kulival. Az alang-alang bestiális, kegyetlen növény, egyáltalán nem fű, hanem vékonyszárú, törpe bambusz, a levelei élesek, mint a borotva, kemények, hegyesek, szinte csontig vágna a ruhán keresztül, ha nekik ütközik valaki. Kedvenc tanyája a kígyóknak, ezért is sürgős volt az irtás. A nap irtózatos hevében, árnyék nélkül, egy-egy korty langyos, hangyás vízzel irányította a munkát és fél hattól délig, hőségben és esőben, kint állt a tüzelő napon, verejtéktől csuromvizesen. Délben, ha megszólalt a tong-tong, hazament, végigöntötte magát langyos vízzel és már ott állt az asztalon egy kis pohárban, a sárga zsírnak tetsző, szétfolyt vaj, mellette az irtózatos hőségben pléhszagú szardínia. Az első időkben este ruhástul feküdt le, mert olyan gyenge és kimerült volt, hogy képtelen lett volna bármit is levetni magáról. Helénnek egy lapot írt: „Egyelőre még élek. Balik-Papan, Viktória-telep. Walter.”

Egy kómikusan ugráló, ócska Ford-kocsin, amelynek a bőrülései magasan teli voltak rakva áruval, megérkezett Balik-Papanból Rollins és magával hozott egy Hikes nevű fiatalembert, szeplős, lányosképű, sovány amerikait, aki mindig gúnyosan vigyorgott, de kedves volt és foxtrottokat játszott állandóan egy szájharmonikán. Hikes azért jött, hogy megcsinálja a telep tervrajzát és lefektessen egy iparvágányt és egy műutat Balik-Papanig. A trópusi mérnökök haláltmegvető társaságához tartozott.

Miután többen voltak fehérek, valamivel biztonságosabb lett a hangulatuk. Este sokáig beszélgettek, ginevert ittak, aztán Hikes szájharmonikája került elő, amellyel nagy sikert aratott, különösen a majmok körében, akik eleinte figyelmesen hallgatták az ablakkörüli pálmákon, de később annyira elragadta őket a játék, hogy elismerésük kifejezéséül, egy gyönyörű, nagy, tüskés duriántököt dobta be a szobába, amely tetszésnyilvánítás elsősorban azért volt kínos, mert ez a rendkívüli jóízű gyümölcs olyan penetráns csatornaszagot áraszt maga körül, hogy a gyengébb idegzetűek rosszul lesznek tőle. A társaság idegzetére nézve megnyugtató tünet volt, hogy négy-öt spontán revolverlövéllel feleltek és három majmot eljuttattak az állatok paradicsomába.

A kedélyes átmenetnek hamar végeszakadt. A bennszülöttek hangulata vad volt és nem egy közülük átszökött a folyón, a bozótosból idelátszó dajak kunyhók köze. A szelídeknek látszó malájok, ha nyugtalanok lesznek, veszélyesebbek a pápuáknál is. Ezt az ültetvényesek jól tudták. Minden este aggodalmasabban gyűltek össze a vacsorautáni közös pálinkaivásra.

- Nem kérhetnének segítséget Balik-Papanból? - kérdezte Walter.

- Itt egész más a helyzet, mint Szumatrán - felelte Van Gorck. - Mi csak nyílt lázadás esetén számíthatunk segítségre. Amíg nem folyik vér, addig egy csendőrkáplárt sem küldenek. Alibire van szükségük. Azt hiszem, uraim, alibiknek tekinthetjük magunkat.

- Mikor most bent voltam Balikban - mondta Rollins, - megemlítettem, a helyettes-kormányzónál a helyzetet. Azt felelte, hogy ők szívesen adnak területet ültetvény céljára, de szuronyt nem adnak melléje.

Egy ideig szótlantul ültek, aztán elköszöntek egymástól. Wolf kihívta Lindaut sétálni a ház elé.

- Hogy megértse, miről van itt szó - magyarázta az öreg vadász, - ez a gumi, amit itt lát, egy potemkin ültetvény. Itt a hollandusok, akik fáradhatatlanul szervezkednek Angliával együtt Japán ellen, hadikikötőt akarnak létesíteni Balik-Papantól délre. Erre jövünk mi erdőjárók és valamelyik vállalat megbízásából ültetvényt létesítünk. Ki beszélne itt fegyverkezésről? Utakat építünk, erdőt irtunk és kiszorítjuk a dajakokat. Katonákkal könnyebben menne és kevesebb véráldozattal, de ez politikailag feltűnő módszer lenne és hollandellenes agitációra adna okot: „Katonai brutalitás a gyarmatokon” címmel. De ha itt minket legyilkolnak, ami, úgy látom, bizonyosra vehető, akkor senki sem szólhat egy büntetőexpedíció ellen és a fehér ültetvényesek védelmére helyőrséget kell idehozni. Akkor megjelennek a raktárházak, a mólók, a betonépületek, a tisztviselők, vasútvonal, személyszállítás, posta és mindebből gyerekjáték hadikikötőt csinálni, amely megvédi a balik-papani olajat és a Jáva felé vezető Massar-szorost. Mi csak akkor remélhetünk segítséget, ha nyílt lázadás tör ki. Ebben az esetben, mondjuk, írunk nekik egy ajánlott levelet, hogy ajtónk előtt fellázadt kulik óhajtanak rövidesen végezni velünk, erre, ha nem küldik fel a jávai kormányzósághoz véleményezés végett az ügyet, esetleg azonnal útnak indulnak Balik-Papanból és ha a bennszülöttek postafordultával még mindig csak az ajtónk előtt állnak, amire ritkán van példa, akkor megmentenek bennünket, de az ő szemükben jobb alap a katonai intervencióra, ha itt mindenkit leölnek. Hát ez a helyzet. Kellemes alvást - mondta, vállára dobta puskáját és tempós léptekkel távozott.

*

Ha nem kellett sok árut hozni, akkor a tengerparton horgonyzó kis motorcsónakkal közlekedtek Balik-Papanba, két hétben egyszer. Könnyebb és kellemesebb volt a sima tengeri út, mint a zötykölős szárazföldi ösvény. Fülledt forró nap volt, mikor két embertelen hónap eltelte után egyszer Lindau volt a „soros”.

Balik-Papan egy pár házas kis telep, tisztviselői villákkal, irodákkal. Borneon természetesen világvárosnak számít. Fafúró-tornyok valóságos erdeje ágaskodik a város körül és messze bent kúpjaival elvegyülve az őserdő fái között, jelzi, hogy ez a világ legmozgékonyabb tőkénének: az olajnak a birodalma. Ezt a várost ebben a szörnyű vadonban, iskolával, kórházzal, kovácsműhellyel és olajtankokkal a Royal-Dutch teremtette a mocsárból és az őserdőből.

A nyersolaj nehéz bűze úszik a levegőben, gőzsípok, ipari vasút csikorgása, zakatolás tölti be a délelőttöt és mindenfelé vastag tocsákban áll az olaj.

Walter délig elintézett mindent, azután várta a Madurából érkező postagőzöst.

Jáva felől közeledett a gőzös, dülöngélő, kis piszkos hajó... A kis gőzös tülkölt, odafordult a kikötő mellé és a peremén tettekrekeszen álló, fekete matróz gyorsan kidobta a kötelet, lecsapódott a híd, Walter felnézett és meglátta Helént, amint egy kis táskával lassan jött le a hajóhídról...

Az első érzése egy sikoltó öröm volt... Rögtön utána borzalom: Helén itt, a pokolban! A lány egyenesen ránézett, azután közömbösen lesiklott róla a tekintete és továbbhaladt...

Nem ismerte meg! Hát ennyire megváltozott? És ahogy a lány ment el, utána akart szólni, de nem jött hangja, mint egy rémes álomban, mikor szörnyűség elől menekülünk, de ólomból van a lábunk, a száját is felnyitotta, de csak recsegés tört fel a gégéjéből... kinyujtotta a kezét... Helén odanézett és ráismert... Nem! Ráiszonyodott!... Csak sejtette valahogy, hogy ez a fakírszerűen vékony, fekete fej, erősen őszülő haj, beesettségtől deformált kifejezés, ez Walter!... Nyakábaborult és mind ketten sirtak... Helén nevetni próbált, de ahogy ránézett az idegenszerű, szomorú vonásokra: egy szörnyű trópusi kaland élő testbe rótt halálos naplójára, újra sirt és két kezével megfogva Walter arcát, a könnyeihez szorította...

- Magának azonnal vissza kell menni! - mondta Walter az első ölelések után, - ez itt a pokol! Itt nem maradhat egy napig sem, vagy csak egy napig...

- Ugyan! Nincs is pénzem visszamenni! Nincs is hova visszamenni, mindenemet eladtam, hogy maga után jöjjek. Itt a helyem. Nekem nem lett volna szabad elengedni magát és én azért jöttem, hogy megosszam a sorsát. Ne is mondjon semmit, ezen úgy sem változtathat, majd meglátja, maga elveszett fiucska, hogy én kézen fogom és hazavezetem szépen... Dehát nevéssen már az Istenért!

Nevetett. Hosszú hónapok óta először nevetett, magához szorította Helént... és miután nem tudta lebeszélni a lányt és nem jutott semmi eszébe, amit tenni kellene, karonfogta, végigvezette a villasor mentén, amíg egy nagy sárga házhoz értek, amelyre ki volt írva: *Misszió*.

Bementek és megesküdtek.

ALIBI

Azt éppen nem lehetne mondani, hogy a telep európai tagjai kitörő lelkesedéssel fogadták Helént. Fesztelen tónus, félvad szokások voltak itt divatban, ami pedig a külsőségeket illeti, azokban egyáltalán nem honosodtak meg Európa jótársaságbeli szabályai.

- Micsoda ötlet volt ez Vanaldertől - dohogott Wolf, - minden bejelentés nélkül asszonyt hozni ide. Most kezdhettek megválogatni a kifejezéseinket. Hogy az a...

- Csak azt sajnálom... - morogta dühösen Van Gorck, hogy a szmokingomat Amsterdamban kosztolják a molyok. - Most hasznát vehetném.

Végül is mindannyian megbékéltek, mivel Helén nemcsak kedves modorával nyerte meg őket, de megjelenésétől kezdve a koszt is száz százalékkal feljavult. Lambunak ugyanis az volt a szakácsi specialitása, hogy a legkülönbébb húsokat és főzelékeket olyan módon tudta elkészíteni, hogy halszaguk legyen. Külön szobát választottak el részükre a cölöpházban.

Walter csodálta Helént. Fenséges lelkierővel viselte el a borzalmakat, amiken épp úgy keresztül ment első időkben, mint minden európai. Sápadtabb lett, de ha Walter ránézett, minden igyekezetével mosolygott és még ő bátorította a férfit. Mikor csuromvizesen hazatért napi körútjáról, már oda volt készítve a székre a tiszta ruha és asztalra téve az ebéd. Este összebujtak ketten, szomorú európaiak és álmokat szöttek a szabadulásról. Helén simogatása, biztatása, örök szelíd, asszonyi optimizmusa mindig újra és újra lelket öntött Walterbe.

Pedig optimizmusra kevés ok volt. A hariraja ünnepen berugott malájok átlopództak az északi területen lévő kínai kulik munkahelyére és késelés volt három áldozattal... Van Gorck, mintha a szigeten a legteljesebb rend lenne, hozzáfogott az építkezéshez, a folyóparton már ott állt felhalmozva egy dombnyi építőanyag és megjelent a hódító lábának első lehelyezett két vaskos cipőtalpa: négyszögű cementlapok egymás mellett a kiirtott dzsungel közepében. Hikes, akinek munkájához fényképfelvételeket kellett készíteni, a legnagyobb nehézségekkel küzdött, mert a napra kitett lemezek, negyven fokos hőségben állandóan nedvesek maradtak és árnyékban percek alatt megpenészedtek. Ez megdöbbenő bizonyítéka volt a levegőben úszó szörnyű halálnak... A fehérek pattanásig feszülő idegekkel érezték, hogy a telepen valaminek történni kell. De a bennszülöttek ebből mit sem vettek észre. Parancsolóik látszólag közömbösen végezték napi inspekcióikat, különösen Van Gorck járt közöttük fölényesen, közömbösen, bikanyakán nyugvó gögös és nyugodt prometheusz fejével.

Este együtt ültek. Nyugodtan vacsoráztak, vacsora után pálinkát ittak és azt vitatták, hogy előnyösebb-e az irtást folytatni, vagy kezdjenek inkább az építkezés és az irtott föld műveléséhez.

- Kezdődik... - morogta Wolf, összehúzott szeme a távoli sötétbe nézett és mélyen szívta be orrán át a levegőt.

- Mit lát? - kérdezte Hikes.

- Bennszülöttek jönnek... - mondta Van Gorck, neki is tágult az orrcimpája, de a többi nem látott semmit. - Én is érzem a szagukat. - Rollinshoz és a fiatalabbakhoz fordult. - Ha maguk is itt lesznek hosszabb ideig, szintén megérik, ha szélirányból bennszülöttek közelednek. - Wolf bólogatott rá. Van Gorck folytatta. Nyugodt, szinte mosolygó hangon.

- Mindenkinék itt van a fegyvere? Helyes. Hagyják úgy, ahogy van. Bármilyen történik, nem löni, amíg én nem adom le az első lövést. Értik? Helyes... Itt vannak. Koccintsunk, uraim és neves-sünk. - És mintha nem is látnák a közeledő bennszülöttek kis csoportját, zajos nevetéssel

koccintottak... Van Gorck mintha most venné észre őket, felállt és meglepetten lekiabált hozzájuk:

- Hé! Mi az?! Ki merészezi itt a tong-tong szava után elhagyni a barakot? Mi?! - A hús bennszülött csendben megállt, az egyik kivált közülök és előrelépett.

- Beszélni szeretnék veled, tuan besar.

- Nincs veletek semmi beszélni valóm! Ha valamit akartok, mondjátok meg a mandurnak.

- Kérünk tuan besar, hogy hallgass meg minket.

- Hát jó - mondta Van Gorck, hogy ne feszítse tovább a húrt, - mondjátok meg, mit akartok, de gyorsan, mert nincs kedvem az ostobaságaitokkal sokáig foglalkozni.

- Nem dolgozunk tovább a kínai kulikkal! Szállítsd el innen őket. Erre kérünk, tuan.

- Nem szólhattok bele abba, hogy kivel dolgozzak. Nem tűrök semmiféle feltételt. Aki nem dolgozza le az előlegét, azt vasra verve küldetem Bataviába, aki megbontja a rendet, azt felkötetem. Takarodjatok!

A nyakán kidagadtak az erek, ahogy kiáltott, az arca vérbeborult és lelépett a bennszülöttek közé, akik riadtan szétrebbentek. - És aki egy percen belül még itt van, azt én magam sújtom a földre. - Jobbra-balra fordult közöttük, fegyvertelenül, egyedül, hús bennszülöttel, akik sarongjuk alatt ott rejtegették az elmaradhatatlan, élesre fent kést, amellyel alig látható gyors mozdulattal tudtak szúrni. Egymásután húzódtak vissza, csak egy, a legvadabb, egy maláji óriás szoborszerű izmokkal, sárgásan villogó szemmel állt mereven. - Ayo! Menj! - kiáltott rá Van Gorck. Most egyszerre két dolog történt. Az óriás a sarongja alá nyúlt, ugyanakkor Walter felkapta revolverét, amelyet Wolf nyomban kiütött a kezéből. Van Gorck ahelyett, hogy hátraugrott volna, amely esetben biztosan talál a kés; rávetette magát a bennszülöttre, megragadta a két csuklóját, oldaltlökte és belerúgott, hogy hanyattesett, a következő pillanatban az alacsony, tömzsi hollandus, már kicsavarta a maláj karját, elvette a kést és mielőtt a fekete még magához térhetett volna, úgy vágta szájon, hogy csak egy reccsenés hallatszott és a két méteres fekete test bezuhant a vöröslevelű sztrichnin bokrok közé.

- Nem löni, maga számár - mondta Walternek Wolf. - Nem látja még, hogy itt fegyver és erőszak nem segít rajtunk, csak a szuggesztió? A tekintély vékony drótkötélén végezzük ezt az egész lehetetlen akrobatamutatványt, a Vöröstengertől a Marquesasig az egész trópuson. Ha ez a kötél elszakad, akkor végünk. Az első lövésnél kezdődik a tánc. Mennél később dördül el, annál jobb.

Minden mozdulatlan volt. A meredt veszély állt a levegőben. A szélcsendben nyugvó nagylevelű, mozdulatlan pálmák, mintha figyelnék az eseményeket. Helén borzongva, ösztönösen Walterhez simult.

- Most mi lesz? - kérdezte Rollins.

- Most vegyük elő az angol politikát - mondta Wolf, - aki az ellenségünknek ellensége, az nekünk jóbarátunk. Az angol impérium indiai uralma a buddha és mohamedán ellentétén nyugszik. Különben az ötszáz milliós India már régen elsöpörte volna őket. Beszélni kell a kínaiakkal. Csináljunk egy kis világpolitikát. Hé, Lambu! - A rendkívüli események következtében Lambu már az első hívásra megjelent. - Menj el a kínaiakhoz és küldd ide a mandurt - parancsolta Wolf.

A megjelenő kínai mandurhoz a következő rövid és épületes szónoklatot tartotta az öreg vadász:

- A malájok meg akarnak titeket, kínaiakat ölni. Erre kértek engedélyt tőlünk. Mi ezt az engedélyt nem adtuk meg. Ha lázadás lesz és a malájok levernek minket, akkor végetek van. Ha segítségünkre lesztok és mi verjük le a malájokat, egy évet elengedünk a szerződésekből. Holnap figyeltek. Ha lövést adunk le, az nektek szól. Akkor a malájok föllázadtak. Gyülekeztek a második körzetbe, álljátok útját a malájoknak, mi segítünk nektek. Beszélj meg a többiekkel. Mehetsz. - A kínai szó nélkül elment. Vajjon elhitte-e amit az öreg mondott?... Hallgattak. Az asztalon egy nagy szúnyog leszállt pihenni, fejtetőre fordulva. Erről lehet megismerni az anopheles nevű szúnyogot, amely a mocsárhalált terjeszti. Rollins hatalmas tenyere dühösen csapott le rá, de a szúnyog elrepült fullánkjában a halállal, élve. Egymásra néztek. Van Gorck mondta ki, amire mindannyian gondoltak.

- Reggel természetesen mindenki elmegy a körzetébe, mintha nem történt volna semmi. - Gúnyosan folytatta Wolf felé - szóval megpróbálunk még egyszer végigmenni a drótkötélen. Mindenkinek legyen nyitva a szeme, kezeügyében a revolvere, akit megtámadnak, süsse el. Az első lövésre itt találkozunk.

Hikes kint egy fán mászott valami dróttal, aztán bent a szobában szerelt.

- Leadóállomást csinállok. Kifogunk Balik-Papanon. Ha rádióon kérünk segítséget, kénytelenek lesznek esetleg beleavatkozni, mikor még nem végeztek mindannyiunkkal itt. - Csúfondárosan vigyorgott hozzá, mint aki borsot tör az ellensége orra alá.

- Távollétemben Rollins kezelheti a gépet, majd megtanítom erre ma éjjel. Nagyon egyszerű...
... Éjszaka volt, sehol egy hang, sehol egy nesz, Walter és Helén átölelték egymást, egy hosszú forró csókban találkozott az ajkuk. Talán az utolsó csók... Kelet felől egy halovány, sápadó csík sötétszélű felhők alatt jelentette, hogy érkezett a végzetes hajnal...

*

Hikes volt az áldozat. Tizenegy órakor villant meg mögötte az éles penge, csak épp hogy kilötte a levegőbe barátai számára a figyelmeztető lövést és már ott feküdt egy petunia bokor tövében, zsebében a szájharmonikájával, halva. A lövésre a bennszülöttek felemelték a fejüket és a fehérek elindultak csillag alakban minden irányból, lassú visszavonulással a kunyhó felé.

Helén hallotta a lövést, egy vércsepp szaladt le görcsösen a szívéből, iszonyodva szorította két tenyerét a fülére és nem mert kinézni az ablakon. Kint már csikordultak az első érkező lépések, hátha Walter nincs az érkezők között?... Hátha ő adta le haldokolva a lövést... Ne add ezt, jóistenem!...

... Először Wolf érkezett lassan az oldalösvényen. Aztán újra léptek... - Ez sem ő! Lihegte arcra borultában Helén, megismerte Van Gorck gölemlépéseit. Rollins is megjött. ... Már csak ketten hiányoznak! Végre! Végre! Az ő lépése! Zokogó sikollyal borult Walter nyakába és görcsösen szorította... Hikes az áldozat, állapították meg szomorúan. Valaki verni kezdte távol a tong-tongot és a második körzetenél szállingózva gyűltek össze az elszánt kínaiak. Tehát Wolf csele sikerült. A kunyhó támadói először a kínai falanxba fognak ütközni...

Ismét nagyon meleg van. A tong-tong elmúltával szinte hétköznapi délelőtti nyugalom borult a tájra. Egy páva rikoltott valahol és a csendes, sima tengeren vízimadarak csapkodtak. A londoni Savoyban most szól a jazz, a Fridrichstrassen felöltös városi emberek járnak. Párisban talán éppen most gyúlnak ki a forgalmi lámpák a pöffögő, zajongó fényes boulevardokon és itt az egyenlítőnél három fokkal délre és száztizenötlet Greenwich-től keletre, megkezdődik a fajták harca életre halálra...

Rollins leül a rádióhoz és megkezdi az éjjel betanult jelzést, de előbb cigarettára gyújt. „S. O. S. ... S. O. S. ... Bennszülött lázadás Viktória telepen Balik-Papan mellett S. O. S... Sürgős segit-

séget kérünk... S. O. S. ... Lázadás. S. O. S. ...” Monoton hangján recitálja össze-vissza ezeket a szavakat, a többiek csendesen járkálnak a szobában, Van Gorck a szomszédban önti magára a vizet és a szokott zajjal csörömpöl... Lambu terít és megkérdezi, hogy sört parancsol-e a tuan, vagy pálinkát. Wolf megjegyzi, hogy menjen a fenébe... „Akkor hozom a pálinkát”, mondja Lambu és elcsoszog... Van Gorck prüszköl és megint vizet önt magára... Rollins, ahogy babrál a készülékkel, úgy fest ebben a hangulatban, mintha egy zenés állomást keresne, serceg valami és füttyül a gépből, aztán megszólal újra monoton hangján Rollins:

- S. O. S. ... lázadás... S. O. S. ... Balik-Papan mellett, Viktória telep... S. O. S. ...

HÓDÍTÁS

... Kezdődik a tánc! A kulik összecsapnak a malájokkal. Ha gyenge rétegük beszakadozik a túlerő alatt, akkor a lázadás elsöpri a kunyhót. Wolf messzelátóval néz, aztán káromkodik: „a dajakok!” A folyó tulsó partjáról kis sajkákban fehér színekkel mázolván jönnek a halálfejú dajakok, nyilakkal, pajzsokkal, dárdákkal. A fehérek tüzelni kezdenek az ablakból, de hiába lőnek le a partraszállókból egyet-kettőt, ötöt-tízet; húsz, harminc, negyven jön utánuk...

A dajakok kegyetlen, erős és gyors harcosok. Küzdelem tombolása, ordítása és hörgése tölti be a kunyhó előtti második körzetet. A vadak és a malájok együttes támadása szétszórja a kínaiakat, akik minden irányba menekülnek, azután a lázadók csoportja a kunyhó felé közeledik, ahonnan sortűz fogadja őket.

- A dajakokra lőjjetek! Azoknak nyiluk van! - rendelkezik Van Gorck. Wolf nem szól semmit, rágja a betelt és pergő tempóban tüzel. Minden lövése után egy fehércsikos, tolldíszes harcos bukik pajzsostól a földre. A támadók megtorpannak... Walter is szüntelenül lő, Helén csodálatosan nyugodt, ügyes kézzel tölti a fegyvereket... Nyilak és kövek röpködnek a szobában... Minden bokor mögött fedezéket keresve, elszórt rajvonásban közelednek az egyesült feketék... Egy nyílvevesszőre tűzött lángoló fücsomó röppen a kunyhó tetejére, utána még egy... Füstszag!... A kunyhó ég!

Van Gorck hangosan és nyugodtan megszólal:

- Kedves barátaim! Isten velünk! Búcsúzzunk el egymástól és ne adjuk olcsón az életünket! - A kunyhó teteje lángol... Riadt patkányok ugrálnak le puffanva és vágatnak keresztül-kasul a fáradhatatlanul tüzelő fehérek lábainál... Helén egy kis revolvert szorongat görcsösen, elhatározta, hogy nem kerül élve a feketék kezébe... Felettük már ropog a mennyezet... a szoba megtelik füsttel... Minden elveszett!...

... És egyszerre, mintha a mennyekben felfogták volna a segélykérő jeleket, egy nagy madár ereszkedik alá, zajos berregéssel, egyre alacsonyabbra, rézsút dől, elhajló fedelén megcsillan a nap, elhallgat a motor, lassan siklik le hosszú spirálisba, félkörben fordul és megbillenve, kecsesen elsuhan a lángoló kunyhó felett, szinte embermagasságnyira. A lázadók vonala előtt még jobban megdől a gép, látni a pilótát, amint alsó karjával egy emeltyűre nehezedik... Megszólal a gépfegyver és végigsöpör... Mint egymásmögé állított dominókövek, dőlnek el az emberek, a gép magasba lendül, újabb körbe fordul, ugyanúgy leszáll...

De ezt már nem várja meg sem dajak, sem maláj! Rémült ordítással futnak szerte szét, mint riadt erdei rovarok, úgy, hogy a gépfegyver már csak egy-két embert talál... A gép újra, meg újra felemelkedik, nagy köröket ír le és ahol megpillant egy csoportot, leereszkedik és pereg a gépfegyver tüze... A lázadásnak vége! Perceken belül nem látni bennszülöttet, menekül ki merre tud, rémülten és meglapulva, a diadalmas gép pedig fáradhatatlanul köröz... A fehérek kint állnak az égő kunyhó előtt és újongva lengetik a kalapjukat a pilóta felé, aki vissza-integet... Szorongatják egymást, nevetnek... Helén és Walter egymást átölelve állnak.

Azután hernyótalpú páncélkocsikon befut a katonaság. Gyönyörű, fegyelmezett rendben ugrálnak le a kis menadoi katonák... Balik-Papan, mintha csak erre várt volna, ontja az őserdőn keresztül a páncélosokat, feltűnik egy közeledő torpedóromboló és megkezdődik a rendcsinálás... A blokkház telve van foglyokkal és a torpedóról precíz találatokkal lövik szét a folyó tulsó partján fekvő kampongot... Szilánkokba robbanó kunyhók, szétszakadó krokodilusok, óriási tömegű lápos föld freccsen a magasba és a kampong helyén csak mély ágyúszántotta üregek maradnak... Este páncélbordákon ragyog a holdfény... Katonák énekelnek

gulába rakott fegyvereik körül és a cirkáló fényszórója hosszú, fehér pásztákban fut körül a vizen...

A halálból menekült telepítvényesek vidáman beszélgetnek, ginevert isznak és végre egyszer ezen az éjszakán nyugodtan, mélyen alszanak...

*

A többi már gyorsan ment. Műutak, iparvágányok, kőépületek és kikötői gát... Az irtványokon gyönyörű sorban gumicserjék. Az év letelt. Van Gorck és Rollins is tudták már Lindau titkát, de eszük ágában sem volt elárulni bajtársukat, aki felvette a harmincezer forintot, megtakarított fizetésével együtt összesen negyvenezret. Ember még ritkán szolgált meg jobban hasonló összeget mint Walter ezt a jutalmat.

És végre! Egy keserves év után... Vissza Európába! Fájdó szívvel búcsúztak el barátaiktól, ezek a vasemberek is meghatottan szorongatták a kezeiket és mindnyájan úgy érezték, mintha egy kis család két tagja távozna el otthonról, hosszú időre... A gőzös elindult...

Egymásmellett ültek a fedélzeten és búcsúztak a csodálatos Indiai óceántól. És mennél jobban távolodtak az örökké párafelhőbe poshadó Borneótól, annál jobban érezték, hogy most már valami ide köti őket, hogy sokszor fognak visszatérni ehhez a parthoz, ahol annyi rossz, annyi lidércnyomásszerű van és ahová mégis örökké visszakivánczik az, aki már sokáig élt a déli Kereszt alatt...

VÉGE.